

Da li je čovjekov ahlak promjenjiv

<"xml encoding="UTF-8?">

Da li je čovjekov ahlak promjenjiv

Da li je čovjekova ćud (ahlak) promjenjiva? Prenosi se da su o ovom pitanju Aristotel i Platon imali oprečna mišljenja. Naime, Aristotel je tvrdio da je moral stvar navika i da se kao takav može mijenjati, dok ga je Platon dijelio na prirodni i stečeni. Abu-Nasr Farabi, istaknuti islamski filozof, govori o ovome u knjizi Sučeljavanje mišljenja dvaju mudraca, gdje kaže da je po Platonu prirodni moral kao dio čovjekovog bića nepromjenjiv dok je stečeni promjenjiv. Neki učenjaci kasnije su tvrdili kako Platon nije mislio na racionalnu nemogućnost promjene prirodnog morala, nego je mislio na uobičajenu, normativnu nemogućnost. Naprimjer, prirodno je da olovka padne sa stola kad je gurnemo prema njegovom rubu, a nije racionalno da ostane u zraku, osim ako je privlači neki magnet. Dakle, ovi učenjaci tvrde da je Platon htio reći kako je moral prirodno nepromjenjiv, ali to ne znači da je promjena nemoguća. Ako neko stekne neku naviku i ona se srodi s njegovom prirodom, napuštanje te navike je poput mu'džize. Mu'džiza je nešto što je uobičajeno nemoguće, ali ne i racionalno nemoguće.

Sadi Širazi u jednoj hikaji kaže: "Odgojiti onoga ko nije dostojan da bude odgojen teško je poput toga da stavimo orah na jaje pa da ih tako držimo u ravnoteži."

Promjenjivost morala po naučnicima može biti u obliku nestajanja, nazadovanja ili napredovanja. Nestajanje je karakteristično za materijalni svijet – svijet prostora i dimenzija. Napredovanje i nazadovanje, usavršavanje i degradacija karakteristike su i duhovnog svijeta. Kada čovjek umire, njegovo tijelo nestaje u nečem drugom, u nekom drugom obliku materije :(cvijetu, trnu i sl.). Nazadak se spominje u Časnom Kur'anu

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći

Gdje se govori o istom onom čovjeku kojeg je Allah u najljepšem obliku stvorio, ali je sebe svojim ružnim djelima doveo na dno Džehennema. Zato Poslanik, s.a.v.a., kaže:

“Neki ljudi bit će proživljeni tako da će majmun i svinja biti ljepotani za njih.”

:O napredovanju se govori na početku sure Al-Anfal

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

Pravi vjernici samo su oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se ajeti Njegovi kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju; oni koji obavljaju namaz i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, zbilja, pravi vjernici - njih stepeni, i oprost, i obilje plemenito kod Gospodara njihova čekaju. Čovjek ima mogućnost pada na dno Džehennema, ali može postići i najviše stepene. U navedenom ajetu stoji: Oni su uistinu vjernici i njima pripadaju deredže kod Allaha. Nekad se kaže da je sam čovjek deredža (mjera vrijednosti na osnovu koje se porede drugi), tj. čovjek može biti pravedan a može sam biti pravda (kao primjer drugima).

:O ovome se govori u sljedećim ajetima

أَقَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ

Zar se onaj koji je Allahovu naklonost zaslužio može porediti s onim koji je Allahovu srdžbu navukao i čije će prebivalište biti Džehennem? A užasno je to boravište! Oni su deredže kod Allaha, a Allah vidi i zna šta oni rade.

U nekim rivajetima stoji da je Allah dž.š., dao da se njegova srdžba manifestira kroz srdžbu evlija. U toj situaciji srdžba evlija znači srdžbu Njegovu. Poslanik, s. a. v. a., zato kaže: “Zaista, Fatimina srdžba je Allahova srdžba, a njeno zadovoljstvo je Njegovo zadovoljstvo.” Neki ljudi mogu doseći takvo stanje u kojem su oni mjera vrijednosti jer su se potpuno poistovijetili sa tom vrijednošću. U suri Al-Fatiha stoji: Uputi nas na Pravi put, put onih kojima si milost :darovao, a na pitanje ko su oni odgovor daje sam Kur'an

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا

Oni koji su pokorni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti! Djela Božijeg Poslanika Muhameda s.a.v.a. neće biti vagana na Sudnjem danu jer je on sam mjera i Pravi .put, u punom značenju te riječi, tako da nemaju sa čim biti upoređena